

Serviciile de plată pe piața Uniunii Europene și a Spațiului Economic European în perioada actualei crize economice

Asistent univ. drd. **Alexandru BULEARCĂ**¹

Rezumat

Începând cu data de 1 noiembrie 2009 a intrat în vigoare Ordonanța de Urgență nr. 113/2009 care transpune în legislația românească Directiva privind Serviciile de Plată (PSD "Payment Services Directive"), aplicabilă la nivelul Uniunii Europene (UE) și a Spațiului Economic European (SEE). Aceste reglementări au drept scop transparența informațiilor bancare cu privire la serviciile de plată; crearea unui cadru legal unic la nivelul UE și SEE în materia serviciilor de plată și protecția consumatorilor de servicii de plată. Reglementările cuprinse în Directiva privind Serviciile de Plată se aplică tuturor operațiunilor de plată efectuate în moneda oricărui stat membru aparținând UE și SEE, dacă atât banca plătitorului, cât și cea a beneficiarului se află într-un stat membru. Serviciile de plată care intră sub incidența noii legislații sunt constituite din plățile prin ordin de plată, plățile electronice, plățile prin card bancar, plățile prin debitare directă, tranzacțiile cu numerar, plățile programate și remiterea de bani, în condiții de transparență și informare a utilizatorilor și cu respectarea unui set de drepturi și obligații de către toate părțile implicate în operațiune.

Cuvinte-cheie: servicii de plată, sistem bancar, instituții financiare, plata electronică, ordin de plată

Clasificare JEL: K23, K33

Serviciile de plată și implicit sistemul de plăți și compensări reprezintă o componentă importantă a sistemului monetar și financiar a economiei fiecărui stat, prin intermediul cărora se asigură fluxul lichidităților financiare, precum și transferul activelor monetare între persoanele fizice și/sau juridice participante la activitatea economică.

Libertatea prestării serviciilor, în general, este un corolar al libertății de stabilire a persoanelor aparținând unui stat membru al Uniunii Europene (UE) pe teritoriul altui stat membru, iar "libertății de asigurare a serviciilor îi corespunde libertatea de a beneficia de aceste servicii în teritoriul comunității"², libertate consacrată expres și de Curtea de Justiție a Uniunii Europene. Ca atare, "la nivelul legislației UE au fost adoptate mai multe directive cu scopul armonizării legislațiilor naționale"³, obiectiv urmărit de UE și prin *Directiva 2007/64/CE a*

¹ Alexandru Bulearcă, Universitatea „Athenaeum”, Avocat în Baroul București, office@officeatlaw.ro

² Florentina Camelia Stoica, *Dreptul Uniunii Europene – libertățile fundamentale*, Editura Universitară, București, 2009, p. 201.

³ *Idem*

Parlamentului European și a Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind serviciile de plată.

În aceste condiții, se poate afirma că serviciile de plată sunt indisolubil legate de *moneda de plată*, iar evoluția acesteia, precum și a tehnologiei de transmitere și stocare a datelor aferente acestor operațiuni a determinat apariția și perfecționarea sistemului de plăți și a serviciilor de plată într-un cadru organizat, în scopul finalizării, *cu celeritate*, a operațiunilor economice, în general, și a celor comerciale, în special.

Astfel, în raporturile comerciale cu element extraneu este cunoscut principiul potrivit căruia *plățile trebuie făcute în moneda convenită de părți* în contract. În cazul în care părțile nu au stabilit moneda de plată, moneda liberatorie va fi moneda aflată în circulație la locul plății.

În ceea ce privește țara noastră, principiul evocat mai sus este consacrat de dispozițiile art. 41 C. Com., potrivit cărora “*când moneda arătată într-un contract nu are curs legal sau comercial în țară și când cursul ei nu a fost determinat de înseși părțile, plata va putea fi făcută în moneda țării, după cursul ce va avea schimbul la vedere în ziua scadenței și la locul plății, iar când în acea localitate n-ar fi un curs de schimb, după cursul pieții celei mai apropiate, afară numai dacă contractul poartă clauza efectiv sau o alta asemenea.*”

Problema determinării monedei de plată este strict legată de *nominalismul monetar* căruia dispozițiile art. 1578 C. Civ. îi atribuie valoare de ordine publică⁴, aceasta dând expresie imperativului de a conferi monedei naționale, *inclusiv în materie de plată pecuniară*, o putere liberatorie egală cu valoarea oficială înscrisă în contract, chiar dacă la un moment dat aceasta ar putea avea o valoare inferioară puterii sale de cumpărare, respectiv valorii de circulație. Regula menționată se aplică tuturor plăților pecuniare efectuate în țară, inclusiv creanțelor ce izvorăsc dintr-un contract de comerț internațional guvernat de o lege străină⁵.

Așadar, în conformitate cu principiul nominalismului monetar, pentru plata pecuniară făcută în scopul stingerii unei creanțe, va fi luată în considerare numai valoarea oficială liberatorie a monedei locului și datei plății, situație în care debitorul este obligat să plătească suma prevăzută în contract.

În ceea ce privește moneda de plată, reglementări asemănătoare există și în *Principiile relative la contractele de comerț internațional*⁶ elaborate sub egida Institutului Internațional pentru Unificarea Dreptului Privat (UNIDROIT), conform cărora debitorul unei obligații de a plăti o sumă de bani exprimată într-o altă monedă decât cea a locului plății va fi ținut să-și execute obligația exclusiv în moneda convenită, dacă așa s-a prevăzut în contract. Dacă însă debitorul se găsește în imposibilitatea de a efectua plata în moneda în care obligația este exprimată,

⁴ Octavian Căpățînă; Brîndușa Ștefănescu, *Tratat de drept al comerțului internațional*, vol. II, Editura Academiei RSR, București 1987, p. 56; Răzvan Vartolomei, *Regimul juridic al plăților transfrontaliere*, Editura Universul Juridic, București 2008, p. 30.

⁵ Francisc Deak, *Contracte speciale*, Editura Universul Juridic, București 2007, p. 209; Răzvan Vartolomei, *op. cit.*, p. 31.

⁶ Art. 6.1.9 din Principiile UNIDROIT.

plata poate să fie făcută în mod liberatoriu în moneda de la locul plății, creditorul putând, de altfel, oricând să ceară efectuarea plății în această monedă. Rata de schimb aplicabilă va fi cea în vigoare la momentul scadenței plății sau cea în vigoare la momentul plății potrivit voinței creditorului dacă debitorul nu a plătit la scadență.

Pe piața din România, rata de schimb este stabilită de Banca Națională a României (BNR), părțile putând conveni numai asupra adoptării ratei de schimb practicate de banca creditorului plății⁷.

Principiile UNIDROIT prevăd în art. 6.1.10 regula potrivit căreia plata se face în moneda locului plății ori de câte ori moneda de plată nu a fost precizată de părți. Aceleași principii se regăsesc înscrise și în proiectul *Principiilor dreptului european al contractelor*, în art. 108.

După cum este cunoscut, plățile pot fi efectuate atât cu numerar (*monedă fiduciară*), cât și prin *monedă scripturală* sau *electronică*. Plata cu numerar⁸, prin bancnote și monede, ocupă în zilele noastre un loc extrem de redus datorită cuantumului sumelor ce se vehiculează, a riscurilor și dezavantajelor pe care le antrenează, cum ar fi transportul efectiv al masei monetare (*bancnote și monede*) dintr-o țară în alta, riscul de pierdere sau distrugere datorat accidentului mijlocului de transport sau furtului, la care se adaugă imposibilitatea realizării contactului fizic dintre părțile contractante sau reprezentanții lor din cauza distanțelor mari care-i separă pe partenerii de afaceri și întârzieri atât în ceea ce privește livrarea mărfurilor sau prestarea serviciilor, cât și în cea a întârzierii la plată.

Cu toate acestea, plata în numerar este încă utilizată într-un număr restrâns de operațiuni și, cu predilecție, în activitatea de turism și cea de transport aferentă turismului în afara granițelor țării, pentru acoperirea nevoilor turistului.

Plata prin monedă scripturală reprezintă plata efectuată din contul bancar al debitorului plății în contul bancar al creditorului, prin intermediul instrumentelor de plată. Majoritatea plăților, sub aspectul valorii și volumului acestora, se realizează fără numerar prin monedă scripturală⁹.

Evoluția tehnologică a ultimelor decenii a adus cu sine și o nouă monedă de plată, respectiv moneda electronică¹⁰ sau banii electronici. Aceasta (*moneda electronică*), potrivit Directivei 2000/46/CE¹¹ a Parlamentului European și a Consiliului din 18 septembrie 2007 privind *accesul la activitatea instituțiilor de bani electronici și exercitarea acesteia, precum și supravegherea prudențială a acestora*, este considerată un substitut electronic al pieselor și biletelor de bancă stocate pe suport electronic. În ceea ce privește traducerea titlului Directivei

⁷ Răzvan Vartolomei, *op. cit.*, p. 32.

⁸ J. Stoufflet, „La notion de moyen de paiement dans la loi bancaire de 1984”, *Revue de Droit Bancaire et Financier* n. 2 martie/aprilie 2000, p. 111; Răzvan Vartolomei, *op. cit.*, p. 66.

⁹ R. Libchaber, *Recherches sur la monnaie et droit privee*, LGDJ, Paris 1995, p. 86; Răzvan Vartolomei, *op. cit.*, p. 67 și lucrările acolo citate.

¹⁰ J. Huet, *Aspects juridique du telepaiement*, *Jurisclasseur periodique 1991*, ed. GI nr. 3254 și 1992 ed. NI 72 nr. 2-5; Răzvan Vartolomei, *op. cit.*, p. 67 și lucrările acolo citate.

¹¹ Publicată în JOCE nr. L 275 din 27 octombrie 2000, p. 39.

sus-menționate, împărtășim aceeași opinie¹² în sensul că traducerea riguroasă a titlului textului oficial în limba română al Directivei, ar fi trebuit să fie următorul: *accesul la activitatea instituțiilor emitente de monedă electronică, exercitarea acestei activități și supravegherea prudențială a instituțiilor emitente de monedă electronică.*

Moneda electronică, chiar dacă constă în unități de valoare stocate pe un suport electronic, nu reprezintă în realitate o adevărată monedă, beneficiarul plății putând cere conversia monedei electronice în monedă fiduciară¹³.

În literatura de specialitate¹⁴ s-a apreciat că sistemul de plăți are două funcții complementare: *intermedierea tranzacțiilor și garantarea schimburilor.* Intermedierea este asigurată de băncile comerciale și de alți agenți nonbancari (companii de plăți, brokeri, poștă etc.) care efectuează servicii de transfer de fonduri și de stingere a obligațiilor de plată. Desfășurând activități de interes public, băncile și agenții nonbancari sunt supuși autorizării și supravegherii prudențiale din partea băncii centrale a fiecărui stat.

Activitatea de garantare¹⁵ a schimburilor comerciale este asigurată în final de banca centrală prin deschiderea de conturi centralizate ale băncilor comerciale care sunt și un mecanism de garantare a tuturor decontărilor din economie, precum și prin sistemul de împrumutător de ultimă instanță.

Dezvoltarea comerțului, în general, nu putea fi concepută fără utilizarea și dezvoltarea *instrumentelor de plată, necesare decontărilor comerciale*, fie că este vorba despre livrări de mărfuri sau prestări de servicii. Doctrina a clasificat *instrumentele de plată* utilizate în efectuarea operațiunilor pecuniare cu monedă scripturală în *instrumente de plată emise în formă materializată* și, respectiv, *dematerializată.*

În categoria *instrumentelor de plată emise în formă materializată* se regăsesc cele redactate pe suport de hârtie sau altul similar, iar din această categorie fac parte titlurile de credit, în care sunt încorporate creanțe bănești pentru perioade, în principiu, de maximum 24 de luni și care conferă titularului său dreptul de a încasa la scadență suma înscrisă pe titlu¹⁶, cum este cambia și biletul la ordin, *ce exced domeniului* de reglementare al OUG nr. 113/2009 adoptată cu modificări prin Legea nr. 197/2010. Instrumentelor de plată enumerate anterior li se alătură și CEC-ul, care, spre deosebire de cambie și bilet la ordin nu este și instrument de credit, ci numai instrument de plată.

Din categoria *instrumentelor de plată emise în formă materializată* face parte și ordinul de plată, care conține numai dispoziția dată băncii de către plătitor pentru debitarea contului său cu suma înscrisă pe titlu și creditarea contului beneficiarului plății cu aceeași sumă.

¹² Vezi și Răzvan Vartolomei, *op. cit.*, p. 68 subsol.

¹³ Răzvan Vartolomei, *op. cit.*, p. 68.

¹⁴ Cezar Basno, Nicolae Dardac, *Sisteme de plăți, compensări și decontări*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2003.

¹⁵ *Ibidem.*

¹⁶ Octavian Căpățînă, Brîndușa Ștefănescu, *op. cit.*, vol. II, p. 77 și urm.; Răzvan Vartolomei, *op. cit.*, p. 69.

Similar ordinului de plată este și cardul bancar cu precizarea că singura deosebire dintre acestea constă în modul de autorizare a plății, în sensul că dacă la ordinul de plată acordul de plată este scris pe titlu, la cardul bancar subscrierea acestuia este înlocuită cu introducerea codului de identificare personală (*Personal Identification Number sau PIN*) – alcătuit din patru cifre și alocat de banca emitentă a cardului – de la tastatura terminalului electronic aflat la punctul de vânzare al comerciantului (*denumit EFTPOS Electronic Funds Transfer at Point of Sale*) sau într-un ATM (*Automated Teller Machine*)¹⁷.

Instrumentele de plată emise în formă dematerializată sunt definite de Regulamentul 2560/2001/CE privind plățile transfrontaliere în euro, ca fiind *instrumente de monedă electronică, ce permit titularului să efectueze una sau mai multe operațiuni de plată electronică și instrumentele de plată la distanță care reprezintă instrumentele ce permit deținătorilor să aibă acces la fondurile deținute în contul lor la o instituție de plăți și să autorizeze prin intermediul unui cod de identificare personală sau a unui alt mijloc de dovadă a identității lor efectuarea de plăți către beneficiar*. Fac parte din această categorie *cardurile de debitare ulterioară, cardurile de debit, de credit, internet-banking-ul și mobile-banking-ul*.

Data fiind amploarea plăților electronice în perioada actuală și renunțarea de către comercianți (în general) la efectuarea de plăți prin intermediul instrumentelor de plată emise în formă materializată, la nivelul UE s-a considerat necesară adoptarea unei terminologii adecvate pentru instrumentele de plată emise în formă dematerializată.

Astfel, art. 5 pct. 17 din OUG nr. 113/2009 aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010, privind serviciile de plată în cadrul pieței interne a UE, precizează că prin *instrument de plată* se înțelege orice dispozitiv personalizat și/sau ansamblu de proceduri convenite între utilizatorul de servicii de plată și prestatorul de servicii de plată, folosit de utilizatorul serviciilor de plată pentru a iniția un ordin de plată. În ceea ce privește definiția dată de actul normativ instrumentelor de plată emise în formă dematerializată, împărtășim opinia¹⁸ că aceasta este relativ forțată, dar este făcută în scopul acoperirii procedurilor și dispozitivelor utilizate în cadrul plăților electronice prin utilizarea instrumentelor de plată emise în formă dematerializată.

În ceea ce privește serviciile de plată la nivelul Spațiului Economic European, arătăm că Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 113/2009¹⁹, modificată prin OUG nr. 61 din 30 iunie 2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010, *transpune și implementează în legislația națională Directiva 2007/64/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind serviciile de plată (Payment Services Directive) în cadrul pieței interne, prin care au fost aduse modificări Directivelor 97/7/CE, 2002/65/CE, 2005/60/CE și 2006/48/CE și a fost abrogată Directiva 97/5/CE*.

¹⁷ Petru amănunte a se vedea Răzvan Vartolomei, *op. cit.*, p. 142.

¹⁸ Răzvan Vartolomei, *op. cit.*, p. 71.

¹⁹ OUG nr. 113/2009 a intrat în vigoare la data de 01 noiembrie 2009.

Aceste reglementări adoptate la nivelul UE au drept scop transparența informațiilor aferente serviciilor de plată, crearea unui cadru legal unic la nivelul Spațiului Economic European în materia serviciilor de plată și, nu în ultimul rând, protecția consumatorilor de servicii de plată.

Practic, actul normativ în cauză²⁰ pe lângă prevederile referitoare la autorizarea și supravegherea instituțiilor de plată, la organizarea și desfășurarea activității proprii a prestatorilor de servicii de plată, definește și termenii utilizați în cuprinsul său, atât pentru a înlătura eventualele confuzii ce ar fi putut apărea în domeniul reglementat, cât și pentru a fi atins obiectivul de creare a pieței interne comunitare, obiectiv subordonat principiului liberei circulații a serviciilor de plată.

Astfel, prin *prestator al serviciilor de plată*²¹ sau *instituție de plată*, în sensul legii²², se înțelege orice persoană juridică autorizată de Banca Centrală a fiecărui stat membru pe teritoriul căruia se află sediul central al acesteia, în cazul nostru Banca Națională, să presteze servicii de plată pe teritoriul Uniunii Europene și al Spațiului Economic European.

Totodată, *serviciile de plată*²³ sau *operațiunile de plată* sunt definite ca fiind orice acțiune inițiată de plătitor sau de beneficiarul plății cu scopul de a depune, de a transfera sau de a retrage fonduri, indiferent de orice obligații subsecvente între plătitor și beneficiarul plății, pe baza consimțământului liber exprimat de către plătitor, anterior sau ulterior plății, fie beneficiarului plății, fie prestatorului de servicii de plată al beneficiarului plății sau prestatorului de servicii de plată al plătitorului.

În accepțiunea textului de lege, *plătitorul*²⁴ este persoana fizică sau juridică, titular al unui cont de plăți și care este de acord cu realizarea unei plăți din contul său ori, în cazul în care nu există un cont de plăți, persoana care dă un ordin de plată.

De asemenea, prin *ordin de plată*²⁵ actul normativ înțelege orice instrucțiune sau dispoziție dată de plătitor sau de beneficiarul plății prestatorului său de servicii de plată prin care se solicită executarea unei operațiuni de plată.

În ceea ce privește *consimțământul* dat de utilizatorul serviciilor de plată pentru a depune, transfera sau retrage fonduri ce intră sub incidența dispozițiilor legale referitoare la serviciile de plată, actul normativ²⁶ nu stabilește forma în care

²⁰ OUG nr. 113/2009, modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

²¹ Art. 5 pct. 16 din OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

²² OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

²³ Art. 5 pct. 21 din OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

²⁴ Art. 5 pct. 23 din OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

²⁵ Art. 5 pct. 25 din OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

²⁶ *Idem*.

acesta trebuie exprimat, ci se rezumă să precizeze că trebuie dat în forma și cu procedura convenită de plătitor și prestatorul său de servicii de plată.

Totuși, având în vedere sancțiunile²⁷ suportate de prestatorul de servicii de plată în cazul în care un utilizator al serviciilor de plată neagă faptul că a autorizat o operațiune de plată executată, precum și faptul că înregistrarea unui instrument de plată de către prestatorul de servicii de plată nu este suficientă²⁸ pentru a dovedi că operațiunea de plată a fost autorizată de plătitor, apreciem că este esențial ca exprimarea consimțământului utilizatorului de servicii de plată să fie făcută în formă scrisă.

Consecințele ce decurg din obligativitatea formei scrise în care trebuie exprimat consimțământul utilizatorului de servicii de plată diferă după cum se recunoaște acestuia (înscrisului) valoarea atestatoare sau constitutivă de drepturi. Privită ca o condiție de probă,²⁹ lipsa înscrisului face, în principiu, posibilă constatarea prin alte mijloace de dovadă admise de lege, a raporturilor juridice dintre părți; considerată ca o condiție esențială, de care depinde însăși existența actului juridic, lipsa înscrisului îi atrage nulitatea.

În ceea ce ne privește considerăm că forma scrisă a consimțământului exprimat de utilizatorul serviciilor de plată are valoare atestatoare. În susținerea acestei opinii invocăm prevederile art. 121 alin. 1, teza finală, din OUG nr. 113/2009 cu modificările ulterioare, conform cărora *în absența unui astfel de consimțământ, operațiunea de plată este considerată ca fiind neautorizată.*

Necesitatea formei scrise a consimțământului exprimat de utilizatorul de servicii de plată, precum și valoarea atestatoare a înscrisului în care acesta este materializat, rezultă³⁰ și din coroborarea textelor de lege referitoare la exprimarea consimțământului, conform cărora, în cazul negării autorizării unei operațiuni de plată de către plătitor, prestatorul de servicii de plată trebuie să demonstreze că operațiunea de plată a fost autenticată, înregistrată corect, introdusă în conturi și nu a fost afectată de nicio defecțiune tehnică ori de alte deficiențe.

În conformitate cu prevederile art. 5 pct. 2 din OUG nr. 113/2009 aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010, *autenticarea* este o procedură care permite prestatorului de servicii de plată să verifice modul de utilizare a unui anumit instrument de plată, inclusiv elementele de securitate personalizate ale acestuia.

În ceea ce ne privește apreciem că formularea *„operațiunea de plată a fost autenticată, înregistrată corect, introdusă în conturi și nu a fost afectată de nicio defecțiune tehnică ori de alte deficiențe”* folosită de legiuitor, are în afara sensului de verificare a modului de utilizare a instrumentului de plată folosit de utilizator și pe acela de atestare, de autorizare a respectivei operațiuni de plată de către plătitor

²⁷ Art. 130 din OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

²⁸ Art. 129 din OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

²⁹ O. Căpățână, B. Ștefănescu, *op. cit.*, vol. II, p. 21.

³⁰ Art. 128 din OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

și de materializare a acesteia într-un mijloc de probă care să facă dovada respectivei operațiuni până la înscrierea în fals.

Totodată, Publicația nr. 758 emisă de Camera Internațională de Comerț în 1991 și revizuită la 01 iulie 2010, în materia garanțiilor bancare la cerere, definește *autentificarea*, atunci când se referă la un document electronic, ca fiind acea procedură prin care partea căreia i-a fost prezentat (*un astfel de document n.n.*) este capabilă să verifice identitatea aparentă a expeditorului, precum și dacă datele primite (*în format electronic n.n.*) au rămas complete și nealterate.

În aceeași ordine de idei, ținând cont și de faptul că legiuitorul a prevăzut că exprimarea consimțământului pentru o operațiune de plată poate fi făcută atât anterior, cât și ulterior efectuării plății, apreciem că pentru a produce efecte juridice depline consimțământul utilizatorului de servicii de plată nu trebuie să fie afectat de vicii.

Astfel, în literatura juridică s-a susținut că, pentru a produce efecte depline, acordul contractanților³¹ (*concursum voluntatis*) de a încheia o anumită convenție este supus condiției de a nu fi viciat nici în conținutul său intelectual prin eroare sau dol, nici în libertatea exercițiului prin violență.

Dintre viciile voinței, *leziunea*, constând în prejudiciul suferit de către unul dintre contractanți din pricina disproporției dintre avantajul obținut și cel corelativ, pe care l-a asigurat partenerului, nu influențează – în principiu – validitatea consimțământului.³²

În ceea ce privește serviciile de plată, considerăm că leziunea, în principiu, nu-și poate avea aplicabilitate în acest domeniu, chiar dacă avem în vedere servicii de plată efectuate în afara teritoriului României printr-o sucursală a unui prestator de naționalitate română sau chiar pe teritoriul național, printr-un prestator dintr-un stat membru sau aparținând spațiului economic european.

Susținem aceasta deoarece legiuitorul, pe de o parte, a limitat nivelul costurilor serviciilor de informare a utilizatorilor serviciilor de plată la nivelul cheltuielilor efective ale prestatorului unor astfel de servicii, iar pe de altă parte a instituit obligația acestora din urmă de a comunica utilizatorilor serviciilor de plată, imediat după primirea ordinului de plată de la aceștia³³, printre altele, și prețul total corespunzător operațiunii de plată care trebuie suportat de către plătitor și, unde este cazul, defalcarea sumelor incluse în prețul total, fapt care dă posibilitatea utilizatorului de a continua sau de a renunța la respectiva operațiune de plată.

Exprimarea consimțământului de către utilizatorul serviciilor de plată, chiar în forma scrisă, în legătură cu efectuarea unei plăți, nu înseamnă că această manifestare de voință ar avea caracter absolut, iar plătitorul nu ar mai putea reveni asupra ei.

De aceea, ori de câte ori plătitorul consideră că o anumită operațiune de plată nu ar trebui încă efectuată, își poate retrage oricând consimțământul. Totuși,

³¹ O. Căpățână, B. Ștefănescu, *op. cit.*, vol. II, p. 16.

³² *Idem.*

³³ Art. 94 lit. c) din OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

retragerea consimțământului operează numai în anumite condiții, și anume numai până în momentul intervenirii irevocabilității plății respective³⁴. În aceste condiții, orice operațiune de plată autorizată inițial de plătitor și pentru care acesta și-a retras consimțământul urmează să fie considerată ca neautorizată.

În ceea ce privește momentul până la care plătitorul își poate retrage consimțământul pentru o operațiune de plată autorizată inițial, acesta diferă în funcție de inițiatorul operațiunii de plată.

Astfel, dacă inițiativa plății a aparținut plătitorului și acesta și-a dat inițial consimțământul pentru efectuarea acesteia, revocarea ordinului de plată nu poate interveni după ce acesta a fost primit de către prestatorul de servicii de plată al plătitorului decât dacă efectuarea plății urma să fie făcută într-o anumită zi, la sfârșitul unei anume perioade ori în ziua în care plătitorul a pus fonduri la dispoziția prestatorului său de servicii de plată și numai dacă revocarea a intervenit până la sfârșitul zilei lucrătoare ce precedă ziua de plată convenită³⁵.

De asemenea, în cazul în care operațiunea de plată este inițiată de beneficiarul plății sau prin intermediul acestuia, revocarea ordinului de plată de către plătitor nu poate interveni după exprimarea consimțământului său de efectuare a plății către beneficiar, transmis prestatorului său de servicii de plată³⁶. Totuși, prin excepție, plătitorul poate revoca și în această situație ordinul de plată, dar numai în cazul unei debitări directe și numai dacă revocarea a intervenit până la sfârșitul zilei lucrătoare care precede ziua convenită pentru plată³⁷.

După expirarea perioadelor de timp în care plătitorul poate revoca un ordin de plată inițiat de el, revocarea consimțământului pentru o plată autorizată inițial de către utilizator poate interveni numai dacă există înțelegere în acest sens între prestator și plătitor, iar în cazul în care ordinul de plată a fost inițiat de beneficiar sau se are în vedere o debitare directă, trebuie să existe și acordul beneficiarului³⁸.

Conform dispozițiilor în materie, operațiunile de plată reglementate de OUG nr. 113/2009 aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010 pot fi efectuate de către instituțiile de plată autorizate fie ca *operațiuni de plată cu caracter izolat*³⁹, adică efectuate în baza unui contract punctual, fie ca operațiuni de plată ce intră sub incidența unui *contract-cadru*, încheiat între prestatorul de servicii și utilizator.

Încheierea unui contract-cadru de servicii de plată între un utilizator al unor astfel de servicii și un prestator, fiind la origine un contract de mandat

³⁴ Art. 122 alin. 2 din OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

³⁵ Art. 142 și art. 146 din OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

³⁶ Art. 147 din OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

³⁷ Art. 148 din OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

³⁸ Art. 149 din OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

³⁹ Răzvan Vartolomei, *op. cit.*, p. 200.

comercial supus regulilor generale în materie, nu obligă niciuna dintre părțile contractante să respecte durata contractului încheiat inițial.

Astfel că, ori de câte ori una dintre părțile semnatare invocă nulitatea contractului sau imposibilitatea executării din motive neimputabile ori neîndeplinirea culpabilă de către cealaltă parte contractantă a obligațiilor asumate, partea care consideră că și-a îndeplinit obligațiile contractuale poate notifica sau cere celeilalte părți, după caz, fie nulitatea, fie imposibilitatea fortuită a executării, fie încetarea contractului.⁴⁰

În afara acestor reglementări de ordin general privind ineficacitatea contractelor de prestări servicii de plată, legiuitorul⁴¹ a recunoscut, în virtutea caracterului acestora de contract de mandat, și posibilitatea denunțării lor unilaterale de către oricare dintre părți, cu respectarea anumitor condiții.

Astfel, utilizatorul serviciilor de plată poate denunța unilateral contractul cu condiția unei notificări prealabile a prestatorului cu cel puțin 30 de zile înainte. Dacă se are în vedere un contract de prestări servicii de plată încheiat pe o perioadă mai mare de 12 luni sau o perioadă nedeterminată, rezilierea se poate face fără plata vreunei sume către prestator numai dacă desființarea contractului este notificată după trecerea unei perioade de 12 luni. În caz contrar, pretențiile pecuniare ale prestatorului serviciilor de plată trebuie să corespundă costurilor efective ale acestuia și să se limiteze numai la acoperirea acestora. Aceste costuri trebuie comunicate obligatoriu de către prestatorul serviciilor de plată înainte de semnarea contractului cu utilizatorul.

În ceea ce-l privește pe prestatorul serviciilor de plată, acesta poate denunța unilateral contractul încheiat cu utilizatorul unor astfel de servicii numai dacă acest contract este încheiat pe o perioadă nedeterminată, prestatorul și-a rezervat această facilitate prin contract și numai cu o notificare prealabilă de două luni.

La prima vedere s-ar părea că utilizatorul serviciilor de plată ar avea o poziție privilegiată față de cea a prestatorului unor astfel de servicii în ceea ce privește denunțarea contractului-cadru. În realitate, legiuitorul nu a făcut decât să stabilească un nivel minim al măsurilor de protecție pentru utilizator, precum și un cadru legal strict în care prestatorul să-și exprime opțiunea în legătură cu denunțarea unui contract-cadru de prestări servicii de plată. Apreciem că a fost instituit acest cadru legal întrucât este de notorietate atitudinea prestatorilor de servicii financiar-bancare la încheierea oricăror contracte ce aparțin acestui domeniu, care sunt impuse în mod arbitrar consumatorilor-utilizatori de astfel de servicii, fapt ce transformă aceste contracte – încheiate la inițiativa utilizatorilor serviciilor de plată care au calitatea de mandanți pentru sumele deținute în contul deschis la prestatorul de servicii și ar trebui să stabilească condițiile generale în care să fie reprezentați la efectuarea plății de către aceștia în calitatea lor de

⁴⁰ Art. 110 din OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

⁴¹ Art. 105-108 din OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

mandatari – în *contracte de adeziune*, impuse de prestatorii acestor servicii de plată.

Mai mult, se cunoaște că la încheierea oricăror contracte cu o instituție bancară sau una financiară nebancaară, informațiile puse la dispoziția consumatorilor nu respectă în totalitate dreptul la informare al acestora, în sensul că deși le sunt furnizate o serie de informații acestea sunt fie incomplete, fie formulate într-un limbaj tehnic greu de înțeles pentru orice persoană din afara sistemului, fapt ce creează confuzii grave în legătură cu înțelegerea efectivă a obligațiilor contractuale asumate de către consumatorii-utilizatori.

În altă ordine de idei, arătăm că, indiferent de opțiunea de plată aleasă de un utilizator de servicii de plată pentru efectuarea unei plăți (*operațiune de plată cu caracter izolat sau efectuată pe baza unui contract-cadru*), atât înainte de inițierea oricărei plăți ce intră sub incidența OUG nr. 113/2009 cu modificările ulterioare, cât și în timpul efectuării acesteia ca și după efectuarea plății, prestatorii de servicii de plată sunt obligați să pună la dispoziția utilizatorilor de servicii de plată o serie de informații referitoare la caracteristicile principale ale serviciului de plată, incluzând în acestea modul în care poate fi utilizat instrumentul de plată, răspunderea juridică, prețul perceput și alte informații importante necesare pentru a se lua o decizie în deplină cunoștință de cauză, precum și o indicație cu privire la locul unde se pun la dispoziția celor interesați, într-un mod ușor accesibil, orice alte informații suplimentare.

În principiu, prestatorul de servicii de plată nu poate pretinde de la utilizatorul unor astfel de servicii niciun fel de costuri⁴² pentru furnizarea informațiilor la care ne-am referit în alineatul precedent, ori pentru luarea măsurilor de corectare a datelor cuprinse în instrumentele de plată sau de prevenire a plăților neautorizate.

Totuși, în cazul în care utilizatorul de servicii de plată solicită informații suplimentare, prestatorul de servicii de plată și utilizatorul de servicii de plată pot conveni asupra prețului total pentru furnizarea acestora. Cu toate acestea, prețul total perceput de prestatorul de servicii de plată trebuie să corespundă costurilor efective ale serviciului de furnizare a informațiilor suplimentare și să se limiteze la acoperirea acestora.

Precizăm totodată că indiferent de modalitatea aleasă de către utilizatorul de servicii de plată pentru efectuarea unei plăți ce intră sub incidența OUG nr. 113/2009 aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010, în conformitate cu reglementările în cauză⁴³, *instituțiile de plată* pot deschide și menține conturi de plăți pentru clienții lor, destinate exclusiv executării operațiunilor de plată, *fără însă a li se permite* acestora atragerea de depozite ori de alte fonduri rambursabile de la public.

⁴² Art. 85 din OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

⁴³ Art. 21 alin. 1 din OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

Cu toate acestea, *primirea de la utilizatorii serviciilor de plată de fonduri destinate prestării de servicii de plată nu este considerată atragere de depozite*⁴⁴ sau de alte fonduri rambursabile și nici emitere de monedă electronică în sensul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2006, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007, cu modificările și completările ulterioare.

Fără a aduce atingere dispozițiilor exprese referitoare la interdicția operațiunilor de atragere de depozite sau alte fonduri rambursabile de la public, *legiuitorul a statuat că instituțiile de plată pot acorda credite*⁴⁵ *legate de următoarele servicii de plată:*

1. efectuarea următoarelor operațiuni de plată în cazul în care fondurile sunt acoperite printr-o linie de credit deschisă pentru un utilizator al serviciilor de plată:
 - a. debitări directe, inclusiv debitări directe singulare;
 - b. operațiuni de plată printr-un card de plată sau un dispozitiv similar;
 - c. operațiuni de transfer-credit, inclusiv ordine de plată programată;
2. emiterea și/sau acceptarea la plată a instrumentelor de plată;
3. efectuarea operațiunilor de plată în care consimțământul plătitorului pentru realizarea unei operațiuni de plată este dat prin intermediul oricăror mijloace de telecomunicație, digitale sau informatice, plata fiind efectuată către operatorul sistemului sau rețelei informatice ori de telecomunicații care acționează exclusiv ca intermediar între utilizatorul serviciilor de plată și furnizorul bunurilor și serviciilor.

Creditele la care am făcut referire mai sus pot fi acordate de prestatorii de servicii de plată utilizatorilor serviciilor de plată *doar dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:*

- a) creditul are caracter accesoriu și este acordat exclusiv în legătură cu executarea unei operațiuni de plată;
- b) creditul acordat în legătură cu un serviciu de plată prestat pe teritoriul României sau al Spațiului Economic European este rambursat într-o perioadă ce nu poate depăși 12 luni;
- c) creditul nu este acordat din fondurile primite sau deținute în scopul executării unor operațiuni de plată;
- d) nivelul fondurilor proprii ale instituției de plată este adecvat în orice moment din perspectiva Băncii Naționale a României (BNR) în raport cu valoarea totală a creditelor acordate.

Cu toate acestea, legiuitorul român a statuat că, *exceptând instituțiile de plată din alte state membre care acordă credite potrivit precizărilor de mai sus, desfășurarea activității de creditare pe teritoriul României de către instituțiile de plată autorizate de BNR se poate realiza numai cu respectarea dispozițiilor Legii nr. 93/2009 privind instituțiile financiare nebancale.*

⁴⁴ Art. 21 alin.2 din OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

⁴⁵ Art. 22 din OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

În altă ordine de idei, arătăm că *instituțiile de plată au obligația să protejeze fondurile*⁴⁶ *primite pentru executarea operațiunilor de plată de la utilizatorii serviciilor de plată*, direct sau prin intermediul unui alt prestator de servicii de plată.

*Dispozițiile legale*⁴⁷ referitoare la prestarea *serviciilor de plată* se aplică următoarelor categorii de prestatori de servicii de plată:

a) instituțiilor de credit în sensul art. 7 alin. (1) pct. 10 lit. a)⁴⁸ din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007, cu modificările și completările ulterioare;

b) instituțiilor emitente de monedă electronică în sensul art. 7 alin. (1) pct. 10 lit. b)⁴⁹ din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007, cu modificările și completările ulterioare;

c) furnizorilor de servicii poștale gira care prestează servicii de plată potrivit cadrului legislativ național aplicabil;

d) instituțiilor de plată, persoane juridice autorizate să presteze servicii de plată pe teritoriul Uniunii Europene și al Spațiului Economic European;

e) Băncii Centrale Europene și Băncilor Centrale Naționale, atunci când acestea nu acționează în calitate de autorități monetare sau în altă calitate ce implică exercițiul autorității publice;

f) statelor membre sau autorităților lor regionale ori locale, atunci când acestea nu acționează în calitatea lor de autorități publice.

În ceea ce privește *domeniul de aplicare* al acestor reglementări, precizăm că dispozițiile referitoare la *transparența condițiilor*⁵⁰ *și a cerințelor în materie de informare privind serviciile de plată*, precum și cele referitoare la *drepturile și obligațiile privind prestarea și utilizarea serviciilor de plată se aplică* numai în cazul serviciilor de plată în care, fie atât prestatorul de servicii de plată al plătitorului, cât și cel al beneficiarului plății au sediul într-un stat membru, fie unicul prestator de servicii de plată din cadrul operațiunii de plată are sediul într-un stat membru și se au în vedere numai serviciile de plată denumite în euro sau în altă monedă oficială a unui stat membru.

⁴⁶ Art. 31 din OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

⁴⁷ Art. 2 din OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

⁴⁸ Potrivit art. 7 alin. 1 pct. 10) lit. a) din OUG 99/2006, instituție de credit înseamnă o entitate a cărei activitate constă în atragerea de depozite sau de alte fonduri rambursabile de la public și în acordarea de credite în cont propriu.

⁴⁹ Potrivit art. 7 alin. 1 pct. 10) lit. b) din OUG nr. 99/2006, instituție de credit înseamnă o entitate, alta decât cea prevăzută la lit. a), care emite mijloace de plată în formă de monedă electronică.

⁵⁰ Art. 3 din OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

În conformitate cu dispozițiile actului normativ⁵¹ în cauză, *exced domeniului de aplicare* al acestuia:

a) operațiunile de plată efectuate exclusiv în numerar direct de plătitor către beneficiarul plății, fără intervenția unui intermediar;

b) operațiunile de plată efectuate de plătitor către beneficiarul plății printr-un agent comercial împuternicit să negocieze sau să efectueze vânzări ori cumpărări de bunuri sau de servicii pe seama plătitorului sau a beneficiarului plății;

c) transportul fizic profesional de bancnote și monede, incluzând colectarea, procesarea și distribuirea acestora;

d) operațiunile de plată care constau în colectarea și predarea de numerar, fără caracter profesional, derulate în cadrul unei activități caritabile sau nonprofit;

e) serviciile prin care este furnizat numerar plătitorului de către beneficiarul plății legat de o operațiune de plată, la cererea expresă a utilizatorului serviciului de plată imediat înaintea executării unei operațiuni de plată în vederea achiziționării de bunuri sau servicii;

f) operațiunile de schimb valutar, de tip numerar contra numerar, în situația în care fondurile nu sunt păstrate într-un cont de plăți;

g) operațiunile de plată inițiate prin documente, în baza cărora prestatorul de servicii de plată plasează fonduri la dispoziția beneficiarului plății;

h) operațiunile de plată din cadrul unui sistem de plăți sau sistem de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare efectuate între agenți de decontare, contrapărți centrale, case de compensare și/sau bănci centrale și alți participanți la sistem, pe de o parte, și prestatori de servicii de plată, pe de altă parte;

i) operațiunile de plată legate de administrarea activelor de tipul instrumentelor financiare, inclusiv distribuirea dividendelor, a veniturilor sau a altor sume similare, răscumpărarea sau vânzarea, efectuate de persoanele menționate la lit. h), de instituții de credit sau de societăți de servicii de investiții financiare, organisme de plasament colectiv, societăți de administrare a investițiilor, precum și entități de natura acestora autorizate în state membre sau în state terțe să presteze servicii de investiții financiare, în înțelesul Legii nr. 297/2004 privind piața de capital, cu modificările și completările ulterioare, și de orice alte entități cărora le este permis să aibă în custodie instrumente financiare;

j) serviciile oferite de furnizorii de servicii de infrastructură, care asigură suportul tehnic pentru prestarea de servicii de plată, fără ca aceștia să intre în vreun moment în posesia fondurilor ce urmează a fi transferate, incluzând procesarea și stocarea informațiilor, servicii de custodie și de protecție a datelor, autentificarea datelor și a entităților, furnizarea de rețele de comunicații și tehnologia informației (IT), furnizarea și întreținerea terminalelor și dispozitivelor folosite pentru serviciile de plată;

k) serviciile inițiate prin instrumente care pot fi folosite pentru a achiziționa bunuri sau servicii doar în locațiile folosite de emitent sau care, în baza

⁵¹ Art. 4 din OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

unui acord comercial cu emitentul, pot fi folosite fie în cadrul unei rețele limitate de furnizori de servicii, fie pentru o gamă limitată de bunuri sau servicii;

l) operațiunile de plată executate prin intermediul oricăror dispozitive de telecomunicații, digitale, informatice, în cazul în care bunurile sau serviciile achiziționate sunt livrate și urmează să fie folosite prin intermediul dispozitivelor de telecomunicații, digitale ori informatice, cu condiția ca operatorul de servicii de telecomunicații, digitale sau informatice să nu acționeze doar ca intermediar între utilizatorul serviciilor de plată și furnizorul bunurilor și serviciilor;

m) operațiunile de plată efectuate între prestatori de servicii de plată, agenții sau sucursalele acestora în cont propriu;

n) operațiunile de plată efectuate între o societate-mamă și filialele sale sau între filialele aceleiași societăți-mamă, fără intervenția în calitate de intermediar a unui prestator de servicii de plată, altul decât o societate care aparține aceluiași grup;

o) serviciile de retragere de numerar prin intermediul unui ghișeu automat de bancă - ATM, oferite de furnizorii ce acționează în numele unuia sau al mai multor emitenți de carduri și care nu sunt parte la contractul-cadru cu clientul în baza căruia se retrag banii dintr-un cont de plăți.

În ceea ce privește serviciile de retragere de numerar prin intermediul unui ghișeu automat de bancă - ATM, prestate de un furnizor de servicii de plată, acestea exced domeniului de aplicare al OUG nr. 113/2009 cu modificările ulterioare, *cu condiția ca acești furnizori să nu presteze următoarele servicii de plată*⁵²:

1. servicii care permit depunerea de numerar într-un cont de plăți, precum și toate operațiunile necesare pentru funcționarea contului de plăți;

2. servicii care permit retrageri de numerar dintr-un cont de plăți, precum și toate operațiunile necesare pentru funcționarea contului de plăți;

3. efectuarea următoarelor operațiuni de plată în cazul în care fondurile nu sunt acoperite printr-o linie de credit: debitări directe, inclusiv debitări directe singulare, operațiuni de plată printr-un card de plată sau un dispozitiv similar, operațiuni de transfer-credit, inclusiv operațiuni cu ordine de plată programată;

4. efectuarea următoarelor operațiuni de plată în cazul în care fondurile sunt acoperite printr-o linie de credit deschisă pentru un utilizator al serviciilor de plată: debitări directe, inclusiv debitări directe singulare, operațiuni de plată printr-un card de plată sau un dispozitiv similar, operațiuni de transfer-credit, inclusiv ordine de plată programată;

5. emiterea și/sau acceptarea la plată a instrumentelor de plată;

6. remiterea de bani;

7. efectuarea operațiunilor de plată în care consimțământul plătitorului pentru realizarea unei operațiuni de plată este dat prin intermediul oricăror mijloace de telecomunicație, digitale sau informatice, și plata este efectuată către operatorul sistemului sau rețelei informatice ori de telecomunicații care acționează exclusiv ca

⁵² Art. 8 din OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

intermediar între utilizatorul serviciilor de plată și furnizorul bunurilor și serviciilor.

Referitor la *operațiunile de plată inițiate prin documente*,⁵³ cărora nu le sunt aplicabile dispozițiile privind serviciile de plată și în baza cărora prestatorul de servicii de plată plasează fonduri la dispoziția beneficiarului plății, precizăm că actul normativ face referire la următoarele:

a) cecuri pe suport hârtie, definite în conformitate cu Convenția de la Geneva din 19 martie 1931 de stabilire a unei legi uniforme privind cecurile;

b) cecuri pe suport hârtie similare cu cele menționate la lit. a) și reglementate de legislația statelor membre care nu au ratificat Convenția de la Geneva din 19 martie 1931 de stabilire a unei legi uniforme privind cecurile, inclusiv cecurile reglementate de Legea nr. 59/1934 asupra cecului, cu modificările și completările ulterioare;

c) titluri de credit pe suport hârtie, definite în conformitate cu Convenția de la Geneva din 7 iunie 1930 care stabilește o legislație uniformă privind cambiile și biletele la ordin;

d) titluri de credit pe suport hârtie similare cu cele menționate la lit. c) și reglementate de legislația statelor membre care nu au ratificat Convenția de la Geneva din 7 iunie 1930, care stabilește o legislație uniformă privind cambiile și biletele la ordin, inclusiv cambiile și biletele la ordin reglementate de Legea nr. 58/1934 asupra cambiei și biletului la ordin, cu modificările și completările ulterioare;

e) vouchere pe suport hârtie;

f) cecuri de călătorie pe suport hârtie;

g) mandate poștale pe suport hârtie, în conformitate cu definiția Uniunii Poștale Universale.

Din analiza precizărilor de mai sus, cuprinse în art. 4 lit. g) din OUG 113/2009 cu modificările ulterioare, se poate concluziona fără echivoc faptul că deși acest act normativ nu se aplică instrumentelor de plată pe suport de hârtie, el este pe deplin aplicabil mijloacelor de plată trunchiate, respectiv cecuri și titluri de credit, așa cum sunt reglementate acestea de OUG nr. 39/2008 prin care au fost aduse modificări Legilor nr. 58/1934 privind cambia și biletul la ordin și, respectiv, nr. 59/1934 privind cecul.

Menționăm, de asemenea, că *legiuitorul a statuat*⁵⁴ faptul că pe lângă prestarea serviciilor de plată la care ne-am referit mai sus la pct. 1-7 și cărora li se aplică dispozițiile privind serviciile de plată, *instituțiile de plată mai pot desfășura și o serie de activități cum sunt:*

a) prestarea unor servicii operaționale și conexe legate de serviciile de plată, cum ar fi: asigurarea executării operațiunilor de plată, servicii de schimb valutar, activități de păstrare în custodie sau stocarea și procesarea datelor;

⁵³ Art. 4 lit. g) din OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

⁵⁴ Art. 23 din OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

- b) administrarea sistemelor de plăți;
- c) activități comerciale, altele decât prestarea de servicii de plată, cu respectarea cadrului legislativ aplicabil.

Aceste activități la care am făcut referire în alineatul precedent pot fi realizate de instituțiile de plată pe teritoriul României numai cu respectarea legislației naționale în materie.

În altă ordine de idei, arătăm că actul normativ⁵⁵ statuează fără echivoc faptul că este interzis oricărei persoane, care nu este prestator de servicii de plată în sensul art. 2 din lege, să presteze cu titlu profesional astfel de servicii dacă nu a fost autorizat în acest sens de autoritățile competente din statul membru ori din Spațiul Economic European, în cazul nostru de către Banca Națională.

Pentru folosirea serviciilor de plată ce cad sub incidența OUG nr. 113/2009 aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010, atât utilizatorul serviciilor de plată, cât și prestatorul acestora au o serie de obligații, după cum urmează:

- a) *obligațiile*⁵⁶ *utilizatorilor* de servicii de plată:
 1. să utilizeze instrumentul de plată în conformitate cu termenii care reglementează emiterea și utilizarea acestuia;
 2. să notifice prestatorul de servicii de plată sau entitatea desemnată de acesta, fără întârziere nejustificată, de îndată ce ia cunoștință de pierderea, furtul, folosirea fără drept a instrumentului său de plată sau de orice altă utilizare neautorizată a acestuia.

Pentru îndeplinirea acestor obligații utilizatorul serviciilor de plată trebuie ca de îndată ce primește un instrument de plată de la prestatorul său de servicii de plată să ia toate măsurile necesare și utile pentru păstrarea în siguranță a elementelor de securitate personalizată ale acestuia.

În afara acestor obligații stabilite expres prin actul normativ, din analiza textului de lege rezultă că utilizatorii serviciilor de plată au și obligația de exprimare a acordului (consimțământului) privind executarea operațiunii de plată, pe care o poate autoriza, așa cum am precizat mai sus, fie înainte, fie după efectuarea acesteia, conform convenției pe care a încheiat-o cu prestatorul său de servicii de plată.

Totodată, utilizatorul serviciilor de plată este obligat să plătească prestatorului serviciilor de plată comisioanele aferente operațiunii de plată cu privire la care au fost informați de aceștia anterior încheierii contractelor, inclusiv eventualele cheltuieli suplimentare făcute de prestatori cu executarea operațiunii de plată ori cu rambursarea sumelor transferate incorect din culpa utilizatorului în cauză⁵⁷.

Stabilirea acestor obligații în sarcina utilizatorilor serviciilor de plată nu înseamnă exonerarea de răspundere a prestatorilor serviciilor de plată în legătură cu

⁵⁵ OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

⁵⁶ Art. 124 din OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

⁵⁷ Răzvan Vartolomei, *op. cit.*, p. 212.

executarea unor astfel de servicii. Ca atare, legiuitorul a stabilit și în sarcina prestatorilor de servicii de plată o serie de obligații, după cum urmează:

b) *obligațiile*⁵⁸ *prestatorilor* de servicii de plată:

1. să se asigure că elementele de securitate personalizate ale instrumentului de plată, pus la dispoziția unui anumit utilizator, nu sunt accesibile altor părți în afară de utilizatorul respectiv al serviciilor de plată și care are dreptul de utilizare exclusivă a respectivului instrument de plată;
2. să nu trimită un instrument de plată nesolicitat de utilizator, cu excepția cazului în care instrumentul de plată transmis deja utilizatorului serviciilor de plată trebuie înlocuit;
3. să se asigure că în orice moment sunt disponibile mijloace corespunzătoare care să permită utilizatorului serviciilor de plată să notifice prestatorul în legătură cu pierderea, furtul sau folosirea fără drept a instrumentului de plată sau să ceară deblocarea instrumentului de plată sau înlocuirea acestuia cu un nou instrument de plată, odată ce motivele de blocare încetează să mai existe;
4. să pună la dispoziția utilizatorului serviciilor de plată, la cerere, dovada efectuării oricărei notificări, timp de 18 luni de la transmiterea acesteia;
5. să împiedice orice utilizare a instrumentului de plată, odată ce a fost notificat în legătură cu pierderea, furtul sau folosirea fără drept a instrumentului de plată de către utilizator.

Mai mult, legiuitorul a statuat că riscurile legate de transmiterea unui instrument de plată solicitat sau nesolicitat către un plătitor ori de transmiterea oricăror elemente de securitate personalizate ale acestuia sunt în sarcina exclusivă a prestatorului de servicii de plată.

În afara acestor obligații expres menționate de legiuitor, prestatorii de servicii de plată au și alte obligații ce derivă din analiza textului de lege, specifice operațiunilor de plată. Astfel, prestatorul de servicii de plată are obligația, așa cum am precizat anterior, informării utilizatorilor în vederea unei bune realizări a prestării serviciului respectiv. Informarea utilizatorilor, conform dispozițiilor legale, subzistă în sarcina prestatorilor de astfel de servicii atât înainte de prestarea unui astfel de serviciu, cât și în timpul executării contractului-cadru și după executarea obligației de plată.

De asemenea, prestatorul serviciilor de plată are obligația executării întocmai a operațiunii de plată autorizată de către utilizatorul unor astfel de servicii.

Totodată, prestatorul serviciilor de plată este obligat să ramburseze imediat plătitorului suma aferentă unei operațiuni de plată neautorizată și să readucă costul de plăți debitat la situația în care s-ar fi aflat dacă n-ar fi fost efectuată operațiunea de plată neautorizată, fiind obligat de asemenea să ramburseze suma aferentă unei

⁵⁸ Art. 125 din OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

operațiuni de plată autorizată, efectuată de sau prin intermediul beneficiarului plății, dacă în operațiunea respectivă nu a fost indicată suma de plată la data autorizării operațiunii și dacă suma operațiunii a depășit suma la care s-ar fi așteptat în mod rezonabil plătitorul, în baza profilului operațiunilor sale anterioare, a condițiilor din contractul-cadru și a circumstanțelor relevante ale cazului respectiv⁵⁹.

În ceea ce privește *răspunderea prestatorilor serviciilor de plată*, actul normativ prevede că în situația executării necorespunzătoare sau neexecutării obligațiilor de plată asumate prin contract, prestatorii serviciilor de plată răspund față de utilizatorii acestor servicii pentru obligațiile asumate.

Astfel, prestatorul serviciilor de plată este ținut⁶⁰ să acopere pagubele pe care le-a încercat utilizatorul acestor servicii fie ca urmare a comunicării unor informații eronate sau incomplete, fie pentru efectuarea unor operațiuni de plată neautorizate.

Totodată, *utilizatorii serviciilor de plată răspund* pentru corectitudinea codului de identificare comunicat prestatorului serviciilor de plată, fiind obligați să suporte toate cheltuielile încercate de prestator în cazul executării operațiunii de plată în mod necorespunzător sau neefectuării acesteia pentru erorile respective. Totodată, utilizatorul serviciilor de plată este răspunzător și pentru utilizarea unui instrument de plată pierdut sau furat și trebuie să suporte integral pierderile rezultate din operațiuni neautorizate sau din nerespectarea cu intenție sau din culpă gravă a obligațiilor ce-i reveneau în legătură cu instrumentul de plată în cauză⁶¹.

Deși textul de lege nu are prevederi exprese, din economia acestuia rezultă că neîndeplinirea sau îndeplinirea defectuoasă a obligațiilor asumate prin contractul-cadru, din cauza unor împrejurări anormale și neprevăzute, cum sunt cele de forță majoră sau caz fortuit, exonerează părțile de răspundere.

În cazul apariției unor eventuale litigii între părțile unui contract de prestări servicii de plată⁶² în legătură cu prestarea respectivului serviciu, partea care se consideră vătămată în drepturile sale, respectiv consumator, altă persoană interesată ori asociațiile de consumatori se pot adresa Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor (ANPC), iar persoanele juridice Gărzii Financiare (GF) în legătură cu aspectele care-i nemulțumesc, ori pot iniția acțiuni în justiție. În răspunsurile lor către petenți ANPC sau GF, după caz, au obligația să informeze reclamantul în legătură cu existența procedurilor de soluționare extrajudiciară a unor astfel de diferende.

În acest sens, Banca Națională a României este abilitată de legiuitor să constituie un compartiment specializat care să asigure aplicarea unor proceduri extrajudiciare de soluționare a diferendelor apărute între prestatorii de servicii de plată și utilizatorii acestor servicii, precum și măsuri de reparație adecvate și

⁵⁹ Răzvan Vartolomei, *op. cit.*, 2008, p. 210.

⁶⁰ Pentru amănunte a se vedea Răzvan Vartolomei, *op. cit.*, p. 216.

⁶¹ Pentru amănunte a se vedea Răzvan Vartolomei, *op. cit.*, p. 217.

⁶² Art. 178 din OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

eficace pentru soluționarea reclamațiilor cu care este sesizată. Soluția adoptată de compartimentul specializat din cadrul Băncii Naționale a României nu are caracter obligatoriu pentru părțile interesate. De asemenea, compartimentul specializat din Banca Națională a României poate emite puncte de vedere cu caracter consultativ cu privire la diferendele care nu au făcut obiectul medierii de către Banca Națională a României, dacă asemenea puncte de vedere sunt solicitate de instanțele judecătorești sesizate cu judecarea cauzei⁶³.

În final precizăm că la data de 24 noiembrie 2010 a fost adoptată *Directiva* 2010/78/UE a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a: *Directivei* 98/26/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 mai 1998 privind caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți și de decontare a titlurilor de valoare, publicată în JO L 166, 11.6.1998, p. 45; a *Directivei* 2002/87/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 decembrie 2002 privind supravegherea suplimentară a instituțiilor de credit, a întreprinderilor de asigurare și a întreprinderilor de investiții care aparțin unui conglomerat financiar, publicată în JO L 35, 11.2.2003, p.1; a *Directivei* 2003/6/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 28 ianuarie 2003 privind utilizările abuzive ale informațiilor confidențiale și manipulările pieței (abuzul de piață), publicată în JO L 96, 12.4.2003, p. 16; a *Directivei* 2003/41/CE; a *Directivei* 2003/71/CE; a *Directivei* 2004/39/CE; a *Directivei* 2004/109/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 decembrie 2004 privind armonizarea obligațiilor de transparență în ceea ce privește informația referitoare la emitenții ale căror valori mobiliare sunt admise la tranzacționare pe o piață reglementată, publicate în JO L 390, 31.12.2004, p. 38; a *Directivei* 2005/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 octombrie 2005 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor și finanțării terorismului, publicată în JO L 309, 25.11.2005, p. 15; a *Directivei* 2006/48/CE; a *Directivei* 2006/49/CE și a *Directivei* 2009/65/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 de coordonare a actelor cu putere de lege și a actelor administrative privind organismele de plasament colectiv în valori mobiliare (OPCVM), publicată în JO L 302, 17.11.2009, p. 32.

În aceste condiții calitatea de stat membru al Uniunii Europene incumbă României obligația de preluare în legislația națională a prevederilor directivelor Uniunii Europene în materia instituțiilor de credit, prin amendarea corespunzătoare a legislației interne aferente.

Pentru aceasta a fost inițiat de către Guvernul României un proiect de Ordonanță de Urgență care conține propuneri de implementare a dispozițiilor *Directivei* 2010/78/UE și *Directivei* 2009/110/CE. Proiectul de act normativ asigură transpunerea acelor prevederi ale directivelor menționate, care fac obiect al legislației primare naționale, aplicabile instituțiilor de credit, precum și corelarea prevederilor privind accesul nediscriminatoriu al prestatorilor de servicii de plată la sistemele de plăți cu noul regimul juridic al instituțiilor emitente de monedă electronică.

⁶³ Art. 179 din OUG nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.

În ceea ce privește Directiva 2010/78/UE (Directiva *Omnibus*), prin aceasta se asigură alinierea dispozițiilor naționale cuprinse în Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 99/2006, cu modificările și completările ulterioare, privitoare la colaborarea dintre Banca Națională a României și alte autorități de supraveghere în exercitarea atribuțiilor de supraveghere a activității instituțiilor de credit, cu dispozițiile relevante ale directivei referitoare la *procedura de mediere* de către *Autoritatea Bancară Europeană* a eventualelor neînțelegeri *dintre autoritățile de supraveghere naționale* în procesul de luare a deciziilor comune; colaborarea și schimbul de informații dintre autoritățile de supraveghere naționale și Autoritatea Bancară Europeană.

În ceea ce privește Directiva 2009/110/CE (*instituții emitente de monedă electronică*), prin proiectul de act normativ se asigură corelarea prevederilor naționale cuprinse în Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 99/2006, cu modificările și completările ulterioare, privind accesul la sistemele de plăți, cu dispozițiile directivei care elimină instituțiile emitente de monedă electronică din definiția instituției de credit, fiind menținut dreptul de acces al prestatorilor de servicii de plată – instituții de credit, instituții emitente de monedă electronică și instituții de plată – la sistemele de plăți, drept instituit prin Directiva 2007/64/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 97/7/CE, 2002/65/CE, 2005/60/CE și 2006/48/CE și de abrogare a Directivei 97/5/CE.

Termenul limită pentru transpunerea prevederilor Directivei 2009/110/CE (instituțiile emitente de monedă electronică) este 30 aprilie 2011, iar cel pentru transpunerea prevederilor Directivei 2010/78/UE (Directiva *Omnibus*) este 31 decembrie 2011.

Mai mult, la data de 15 februarie 2011 Ministerul Finanțelor Publice a inițiat un proiect de Ordonanță de Urgență⁶⁴ *pentru modificarea și completarea*

⁶⁴ I. Modificarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 113/2009 modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea 197/2010, astfel:

1. stabilirea explicită a regimului incidenței Legii nr. 93/2009, în raport cu activitatea de creditare desfășurată de instituțiile de plată.
2. instituirea obligației de constituire de provizioane specifice de risc de credit de către instituțiile de plată.
3. instituirea în sarcina băncii centrale a obligației stabilirii regimului instituțiilor de plată care desfășoară activitate de creditare, din perspectiva calității de persoane juridice declarante la Centrala Riscurilor Bancare.
4. impunerea obligației instituțiilor de plată a căror activitate este limitată la servicii de plată și incluzând servicii de plată realizate prin intermediul creditelor, de a conduce și organiza contabilitatea potrivit reglementărilor contabile emise de Banca Națională a României;
5. instituirea obligației instituțiilor de plată de a desfășura activitate de creditare în conformitate cu regulile unei practici prudente și sănătoase.
6. stabilirea, în mod expres, în sarcina Oficiului Național pentru Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor a obligației de a furniza, la solicitarea BNR, informații privind riscul de spălare a banilor, în contextul activității instituțiilor de plată.
7. modificări a căror necesitate a rezultat din practica aplicării până în prezent a Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 113/2009.

Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 113/2009 privind serviciile de plată și a *Legii nr. 93/2009* privind instituțiile financiare nebancare, prin care încearcă să clarifice o serie de aspecte care nu au fost avute în vedere inițial, inclusiv de ordin tehnic.

În ceea ce ne privește, considerăm necesar ca *de lege ferenda* să se instituie o formulare explicită privind exprimarea consimțământului de către utilizatorul serviciilor de plată *în formă scrisă*, indiferent de suportul care conține exteriorizarea voinței acestuia, adică *pe hârtie* sau în format electronic (*digital*), atât pentru a facilita dovada acestuia, cât și pentru a constata, în concret, în legătură cu ce obligație de plată și-a exprimat consimțământul utilizatorul serviciului de plată.

Bibliografie

1. Basno, Cezar; Dardac, Nicolae, *Sisteme de plăți, compensări și decontări*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2003.
2. Căpățînă, Octavian; Ștefănescu, Brîndușa, *Tratat de drept al comerțului internațional*, vol. II, Editura Academiei RSR, București, 1987.
3. Deak, Francisc, *Contracte speciale*, Editura Universul Juridic, București, 2007.
4. Directiva 2007/64/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind *serviciile de plată*.
5. Directiva 2009/110/CE privind *instituțiile emitente de monedă electronică*.
6. Directiva 2010/78/UE a Parlamentului European și a Consiliului - *Directiva Omnibus*.
7. Huet, J., „Aspects juridique du telepaiement”, *Jurisclasseur periodique 1991*, ed. GI nr. 3254 și 1992 ed. NI 72 nr. 2-5.
8. Libchaber, R., *Recherches sur la monnaie et droit privee*, LGDJ, Paris, 1995.
9. OUG nr. 113/2009, modificată prin OUG 61/2010 și aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010 privind serviciile de plată pe piața UE și a spațiului economic european.
10. OUG nr. 99/2006, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007, privind instituțiile emitente de monedă electronică.
11. Stoica, Florentina Camelia, *Dreptul Uniunii Europene – Libertățile fundamentale*, Editura Universitară, București, 2009.
12. Stoufflet, J., „La notion de moyen de paiement dans la loi bancaire de 1984”, *Revue de Droit Bancaire et Financier* n. 2, martie/aprilie 2000.
13. Vartolomei, Răzvan, *Regimul juridic al plăților transfrontaliere*, Editura Universul Juridic, București, 2008.

II. Modificarea Legii nr. 93/2009 pentru clarificarea modului de aplicare a acesteia în raport cu activitatea de creditare legată de serviciile de plată, respectiv consacrarea explicită a capacității legale a prestatorilor de servicii de plată de a acorda credite legate de serviciile de plată, fără a intra sub incidența Legii nr. 93/2009.

III. Instituirea obligației Băncii Naționale a României de a emite reglementări în aplicarea modificărilor propuse.